

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“
виноситься в Австрії:
на цілий рік . . . . . 24 К
на пів року . . . . . 12 К
на четвер року . . . . . 6 К
на місяць . . . . . 2 К

За границею:
на цілий рік: зі щоденною ви-
силкою 7 доларів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тижні 6 до-
ларів або 12 рублів; з висилкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 сотаків.

Телефон Редакції ч. 1484.
Кonto почт. щадницї ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милості і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра-рука“. — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Зневіра до парламентаризму.

(Δ) Важні і трудні задачі, які тепер має полагодити другий народний парламент, спонукують днівникарів і політиків застосовувати над спроможностю їх до довершения сих задач і в тих розважаннях доходять днівникарі і політики до відмінних вислівів і висловлюють зовсім явно велику зневіру до парламентаризму взагалі.

Щоби нас не посуджувано, що ми в якимсь заскорузлими вспітниками і противниками парламентарного ладу і устрою держави, наведемо тут чужий голос, а іменно віденського тиждневника „Gross-Oesterreich“, на котрый ми вже деколи покликувалися. З нагоди весняної сесії подав сей тиждневник такий невідрядний образ парламентарного положення в другому народному парламенті:

„Після півторятачної перерви розпочала посольська палата на ново засідання. Появлене, яке парламент застав з почином весняної сесії, не змінило ся значно ані на гірше ані на ліпше. Запевняють з певним оправданням, що становище правительства остаточно стало користнішим, бо усунули ся причини, котрі в останніх місяцях часто викликували прояви пересилання. Вельми заважає вказувано на дра Білінського, бувшого представника польського кола, а тепер спільногоміністра скарбу яко на такого, котрый має великий личний інтерес не допускати до уладження парламентарного положення.

Роблено злосливі замітки, що кождо-

сній міністер-предсідник привелений числити ся з тайним ворогованням дра Білінського, котрый змагає до утворення коаліційного кабінету і з честільюбивості рад би сам становити на его чолі. Але що прямий вплив дра Білінського на парламентарів відносини переверв ся, сподівають ся, що на довшай час не проявлять ся нові струї, котрі змагали би до нового укладу сторонництв і до зміни в складі міністерства.

Однак імовірно дра Білінського мимовно становища не звязаного з внутрішньою політикою не так скоро випустить із своїх рук нитку із сїї сїтки, котрою він так довго керував подіями на парламентарів полі. Він присвоїв собі вдачу посередника і виступив телер під час свого побуту в Будапешті яко посередник в дволичній грі угорського міністерства в справі військової реформи. (Сему урядово заперечувано. — Ред. Р. с. л.). Се посередництво не мало доси користних успіхів.

Для оцінки відносин в астр. парламенті се вельми характеристично, що надія на спокійнішу, річевій роботі присвячену діяльність посольської палати навіть в таких кругах розвіяла ся, в котрих доси мимо великою розворотою все споглядано з великим оптимізмом. Се майже неможливо не попасти в зневіру, наколи собі уявимо, що парламент імовірно в усіх задачах, перед котрими опинить ся в найближчім часі, зовсім не допине. Можна вважати ся певною річию, що парламент і сим разом не одоліє трудностей фінансової реформи, що не погодить ся з правителством що до основних за-

сад з службової прагматики для держ. урядників, що розібе ся над питанем про суспільну обезпеку, а «доволити ся лише бюджетовою провізією».

Все те рівнає ся цілковитому банкротству нашого парламентаризму, котрый показує ся зовсім неспособним як що до державних, так і що до народних конечностей і потреб. Йкоже можна по законодатнім тілам, котре не має спромоги довершити чогось зовсім зрозумілого, уявити собі найперші поняття конституціоналізму, сподівати ся, що се тілько законодатне зрозуміло властиві житєві справи сеї держави? Колиб найважкіші рішення залежали лише від наших заводових політиків парламентарів, то за кождий раз показало ся, що важче і трудна хвиля найшла би лише дрібне покоління.

А як раз тепер, як може ніколи перед тим, зібрала ся австр. держ. рада серед обставин, котрі з кождого огляду треба назвати військовими.

На першім місци днівної черги в посол. палаті стоїть в ій скова реформа, котрою також угорський сойм займає ся від кількох місяців, а тепер ся предлога наслідком відомих подій є осередком загальної уваги. Можна було припустити, що способ, яким сеї предлоги уложені обостороними правительствами, вирекло ся міністерство гр. Куела і зробило її предметом політичного торту. Можна бувати ся в пусто, а вавіть скликане засідане Німецко-народ. Союза не відбуло ся для недостачі потрібного числа членів.

Се застрашаючий доказ занепаду парламентаризму, а крім того съвідчить о тім проволікане полагоди податкових предлог,

бюджету і т. п. Парламент повинен бути дуже

чутливий в усіх справах, в котрих розходять

ся о честь держави, права Корони і бовість

армії подібно як сейсмографи установлені на

помічальнях землетрусу і запищують навіть

ТОРБАН.

Частенько доводить ся у нас чути бесіду про зубожінє духа у нашої суспільності. Кілько у сих словах правди, годі сказать, бо на богатство чи зубожество духа у широкого загалу нема певної міри. Та все ж щось в на річи, бо не даром находять ся люди, що нарікають ва се і те і дають докази, що їх наріканія не пусті. От н. пр. у справі попиту за нашим письменством ті, що недавно по чарописах варікали на нашу суспільність, сказали богато правди, а ся правда съвідчилася не про що інше, тілько про зубожінє духа у нашого загалу. Наши люди не відчувають великої потреби, прочитати хоч те, що дораджує ся їм пізнати, і обходять ся без поважнішої лектури. Наслідок сего такий, що Галичани не можуть здобути ся на свою літературну часопись хоч таку, як колись була „Зоря“; так минає рік за роком і багато багато нашої молодежі зростає в тій думці, що, видно, годі інакше. Але тут хоч дехто дбає про те, щоби призабуте пригадати і зробити приступним новому поколіню і зберігає ся з пітізом наскладане добро в тій надії, що все та ки находять ся і найде ся хоч мала громадка людій охочих користати із сего добра.

За те наші композитори і взагалі люди, котрим дорога музика і народні пісні, мають ще більше, як письменники, причини варікати на значний занепад любови суспільності до музики і пісні. Я не маю на думці наших „Бояїв“ і консерваторию, тілько сей широкий наш загал, що повинен би у круг своїх бувальщину. Доки будуть у нас молоді люди,

доти все найдуть ся між ними такі, що у зацікавлені минувшині будуть обновляти свою душу, доти не згине наша романтика. Проте чудно якось, що нівідлучна і наймілійша доня романтики, народна пісня, у нас на ділі, в житті не зазнає такої опіки, такого поширення,

такого поважання, яке ми її в теорії признаємо. Адже відомо, що наші музики зберегли і прикрасили нам прогарні гармонізаціями сокти старосвітських пісень; відомо також, що по наших селах не всі ті пісні співають ся, бо села звичайно мають свій репертуар, не раз досить невеличкий; і се неодин замітів, що пісні забуваються ся, а натомісъ, н. пр. по

„Січах“ і „Соколах“ уводять ся нові пісні, у

котрих і текст і музика часто дуже простенький. Чому ж не шукати способу, щоби між народом на ново поширити чудову старосвітську чину, яка нам лишила ся в наших піснях, так

задля її музичної краси, як і задля слів, що ними відзвиваються ся до нас прадіди? Адже для зменшення суворости у вдачі наших сел, про котру стілько смутних річей оповідають саме ті, що вийшли зі сільських стріх,

гарний спів і гарна музика була дуже добрий способом виховання! А що селяни горнулисі би до музики і співу, се знає по тим, як они радо слухають сих кількох Січових оркестрів, що повстали в кількох селах і пописували ся при звізі на улицях Львова.

Але се ще „музика будучини“, поки до селян поверне добро, придбане їх дідами. Тимчасом повинні на сю справу звернути увагу наші освічені люди. Тут розумно почав бути дло д. Хоткевич, що познакомив Галичан з кобзою і козацькими думами. Богато людей чути, уже і в народі пішов. В консерваторіях

виходить у Львові що дні крім п'єдиль і руских съвят о 5 год. по полуночі. — Редакція адміністрація і експедиція „Руслан“ при ул. Хмельовського ч. 15, II. поверх. Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукою ся звертає ся лише на попередні застороги.

Рекламациі лише неопечат вільні від пірта. — Оповіст звичайні приймають ся по ці 20 с. від стрічки, а в „Надії“ 40 сот. Подяки і приватні донесення по 30 сот. від стрічки

найдрібніші потрясения землі. Тимчасом держ. рада зовсім рівнодушна і безпримірно байдужна. Се гірке розчароване, яке нам приносить „народний парламент“ від самого почину, кінчить „Gross-Oesterreich“, а те саме може руський народ віднести до руских послів, котрі з такою бундючностю і шумом йшли до Відня, а народови привезли лише зневіру.

Основи, задачі і змагання „Християнсько-супільного сторонництва“.

„Жатва убо многа, діла-телей же мало“.

(Дальше).

Чого потреба нашим селянам і міщанам?

Загально відомо, як пригноблені наші селяни і міщани, майже виключно самі хлібороби. Чи то власник малого господарства, чи халупник або зарібник, чи дрібний ремісник або крамар — всі недомагають, борються з нуждою. Заробок їх невеликий, дохід малий, а видатки ростуть з кожним днем. Ціни всіх їх потреб ідути гору, що тільки треба купити, все подорожіло, податки зросли і то як в громаді, так і в державі. Селянин платить на зелінниці, на почи телеграфі, на університет і касарні і в інші такі державні та красиві потреби, а всі ті справи виходять в хосен передовсім містам і то звичайно більшим, промисловим, а відтак доперша селянам, котрі нераз довго приневолені домагати ся від держави і краю чи то дороги, чи школи або іншої такої прямо для них конечної потреби. Не дастъ ся заперечити, що й селянам в хосен виходить всякий поступ держави чи краю, бож і селянин користує ся зелінницею, сини его служать у війску, ходять також на університет, але треба би, щоби і держава і край таки більше заопікувалися селянством (і дрібним міщанством).

Такі можна почтути нераз бесіди і они справедливі. Держава і край видають богато на народні потреби і конечности і з того пепаде щось і для руского народу. Але і напід платити чимало, отже треба би помогти, щоби він мав спромогу поносити ті тягарі.

Отже вчера подали ми головні вказівки що до організації хліборобів а нині хочемо доповнити ще деякими замітками, о що треба би подати для наших селян і дрібних міщан, які їх потреби.

1) Рускі міщани також майже самі хлібороби, тим то про них говоримо разом. — Ред.

і музичних академіях учати на нім грati, література до торбану чимраз зростає, фабрики виробляють торбани, які хто хоче, і танці і дорозі (*), потрібні учебники уже є, — коротко сказавши, Німці знають брати ся до справи. І є вже між ними співаки, що повигребували в бібліотек кількасотні пісні свої і інших народів і їздять з ними по містах та чають слухачів співаною давниною. Славніші між ними Robert Kothe, Scholander, баронова Wolzogen, Zinkeisen, Wedekind і інші.

Вражінє, яке сі артисти і артистки викликають у слухачів старими баладами і іншими піснями, — як описують вімецькі часописи — буває завсіди велике і проявляє ся зараз тим, що на другий день по концерті приходять десятки Німців купувати собі торбани й учебники гри. Щасливий народ, що має способи, зараз у своїй хаті завести те, що ему подобає ся! Пісня у него не загибає кождий сам собі „кобзар“, хоче, то заграє собі пісню і з 16-ого століття, а схоче новішою, то і сю має; упраємлює собі житі і вільний час по праці мілою розвідкою, а не так, як у вас, картами.. Діти слухають і собі цікавлять ся співаною хвалою минувши і по люблють її на ціле житє.

(Конець буде).

* В Австрії займає ся сим дуже солідна віденська фірма: Musikwarenhaus Josef Leopold Pick (Wien VII, Neubaugasse 78), котра має і потрібні учебники і ноти на складі та дає безкорисно всякі інформації в сій справі.

Передовсім таки годить ся сказати дещо про духовні, реїгійні потреби. Обставини так в останніх часах зложили ся, що чимало руских хліборобів, господарів, халупників і заробітників приневолені виходити на зарібки або на все, або на довший час за море, до Америки, або до Прус і до Німеччини, або хоч би лаше на військову службу в касарні.

В тім часі їх побиту поза рідним селом, далеко від своєї рідної церкви, від свого священика затрачує ся богато з релігійних засад, в яких они виховалися і зросли. Не дастъ ся заперечити, що їх родичам або онукам не збурало на добрій волі, щоби подати дітям своїм добрі виховання, а так само мали они і своїх душпастирів. Але коли сих молодих людей, сих парубків і дівчат, перед виїздом в чужину лішче ще обзначено з небезпеками і покусами, які їх там дожидаютъ, коли би вже тут в селі, чи місточку належали до добрих товариств і організацій, де би они вишколилися до борби з ворогами добрих засад, певно не пропадали бмарно на чужині, або не попадали в такі провини і нещасти, які їм там лучають ся.

Тимто „Христ.-суп. Союз“ поставив свою задачу між іншими дбати також про християнську організацію молодежі по селах і містах, щоби скріпiti в ній добре засади і підвалини віри і моральності і обезпечити також тих, що приневолені виходити за зарібками в чужину, щоби наш руський народ не відчужувався від своєї Церкви і віри, деб він не опинив ся.

А тепер звернім ся до сівітської діяльності селян і міщан в господарстві, ремеслі, крамарстві, в родині (сем'ї), які там потреби, як треба поступати, про що дбати?

Часто можна почути жалі, що якось не поводить ся господареви-хлібороби, ремісники, крамареви, можна почути нарікання на злі часи. Не будемо перечити, що часи таки не добрі настали. Але чи сей господар-хлібороб, ремісник, крамар і т. д. зробив усе, що повинен був зного боку зробити?

Можна сподівати ся, що сего дня кождий сівідомий належить уже до якогось това аристата, до якої спілки. Отже спітаємо такого, чи дбає він про задаткову або щадничу касу? Нехай би лише корона по короні складав яко щадність з доходів геоподій, з продажі масла, яєць, огородовини, то тим же подбав про обезпеку своєї будучини. Колиж потребує гроша, діставе в щадниці чи задатковій касі, котра повинна бути єго банком, в котрим він остав в ненастаний звязи. Колиж далеко до міста чи місточка, треба подати, щоби і в селі основано таку касу, чи щадницю. А така сільська каса може бути навіть певнішою, бо єї управа може добре знати, чи тому, або сему можна дати і яку позичку, а в місці лекше стягнути рату. Взагалі треба, щоби селянство зацікавилося такими справами, щоби бувало на зборах таких кас, а добре би було спосібніших учти, як вести такі каси і спілки.

Однак заснованем задаткової каси чи щадниці ще не зроблено взого. Хлібороб, ремісник, крамар може мати великий хосен, щадити на ціні, дістати лішній товар, наколи свої потреби (н. пр. штучні навози, пашу, вуголь, машини, товари і т. п.) спроваджує через свою спілку. Молочарні, спілки для збута рільних і господарських плодів (яєць, збіжжа, товару, огородовини ітп.) багато можуть причинити ся до поправи биту нашого народа. Однак треба в тих справах поступати великою обережно, з великим виходанем, строгим доглядом і точністю і не забагати відразу великих зисків і доходів, не розпочинати справи на великих розмірах, понад свої сили і спроможність, бо і тепер декуда зроблено сумний досьвід, понесено втрати, де не було доброго догляду, умілого проводу, точності, і де відразу розпочато справу на широкі розміри без підготовлення а з бажанем відразу великого зарібку. Памятаймо на приказку Гребінки „Мірошник“ і витаймо ся все: чи міцній ваш млинок? — При добрі і умілій управі, можна навіть занедбані або не розвинені ще галузі господарства, або крамарства і торговлі, забуті або занедбані ремесла дзвягнути і зробити поплатними.

Окрім товариств, спілок, кас і т. п. треба пильну бачність між нашим народом звернути на розвиток обезпеки від живлових шкід

(огню, граду, нещасних случаїв і т. п.). Кілько то вераз читаємо літом або раною осеню про пожежі домів, господарств, або ціліх сіл необезпечених зовсім. Як можна спокійно снати, що сповинши свого обов'язку супроти родини, наколи не обезпечене майно, господство від огню. У нас крім того ще зовсім не введено в житі обезпеки худоби (товару) проти пошестій, а так само доперва підготовляє ся в держ. раді закон про суспільну обезпеку.

По інших краях і державах ріжні роди обезпеки житя людського на случай смерті, на случай старости і неспромоги до зарібку, на случай нещасного випадку і всяких шкід огнів, градових і т. п. вельми розповсюдженні, каси хорих, каси похоронні, каси для вивінання дівчат і т. п. У нас се все в найперших починках або зовсім не розпочате навіть, а коли хоч вчасти переведено бодай обезпеки від живлових шкід, особливо від огню, то принеслоб ся велике пільги народові.

(Дальше буде).

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і приєднувати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

Заграниця.

Страйк в Англії і його наслідки. Триваючий досі страйк углекопів в Англії відбиває ся великими діймаючи на промислові і комунікаційні русі. Однак не ловів нігде до острийших суперечок і заворушень тай не потвердив згадів про незвичайну дорожню. Число промислових робітників, полищених зарібку з причини замкнення фабрик для недостачі угля, виносить поверх пів мільона. Передовсім замкнено богато гутничих печей, а також ряд корабельних варстів. В деяких місцевинах вимовлено місце персоналози електричних трамваїв. Число зелінничих поїздів обмежено більше чим до половини, а рух удержано й досі ві всіх частках краю. Страйк починає відбивати ся повсюдь також на мореплавстві. В Сусламтоні звільнено зі служби кілька сот моряків, а також кілька пароходів, що причалило до порту, а не нашло угля, було принесено до розпушеві корабельної служби. В корабельних робітниках в 1200 людей без заняття.

Ціни середників поживи удерживають ся на звичайнім поземі. Та по часті замінне вже змагане до піднесення цін хліба. Виступили з сею погроюю пекарі в лондонській дільнині Вестенд, які оправдують свої наміри недостачею і дорожнєю угля. Однак дійсною причиною піднесення цін є зменшений довіз аргентинського збіжжя. Ціни середників поживи удерживають ся на звичайнім поземі. Та по часті замінне вже змагане до піднесення цін хліба. Виступили з сею погроюю пекарі в лондонській дільнині Вестенд, які оправдують свої наміри недостачею і дорожнєю угля. Однак дійсною причиною піднесення цін є зменшений довіз аргентинського збіжжя.

Ціни середників поживи удерживають ся на звичайнім поземі. Та по часті замінне вже змагане до піднесення цін хліба. Виступили з сею погроюю пекарі в лондонській дільнині Вестенд, які оправдують свої наміри недостачею і дорожнєю угля. Однак дійсною причиною піднесення цін є зменшений довіз аргентинського збіжжя.

Спілка відбиває ся на звичайнім поземі. Та по часті замінне вже змагане до піднесення цін хліба. Виступили з сею погроюю пекарі в лондонській дільнині Вестенд, які оправдують свої наміри недостачею і дорожнєю угля. Однак дійсною причиною піднесення цін є зменшений довіз аргентинського збіжжя.

Спілка відбиває ся на звичайнім поземі. Та по часті замінне вже змагане до піднесення цін хліба. Виступили з сею погроюю пекарі в лондонській дільнині Вестенд, які оправдують свої наміри недостачею і дорожнєю угля. Однак дійсною причиною піднесення цін є зменшений довіз аргентинського збіжжя.

Спілка відбиває ся на звичайнім поземі. Та по часті замінне вже змагане до піднесення цін хліба. Виступили з сею погроюю пекарі в лондонській дільнині Вестенд, які оправдують свої наміри недостачею і дорожнєю угля. Однак дійсною причиною піднесення цін є зменшений довіз аргентинського збіжжя.

Спілка відбиває ся на звичайнім поземі. Та по часті замінне вже змагане до піднесення цін хліба. Виступили з сею погроюю пекарі в лондонській дільнині Вестенд, які оправдують свої наміри недостачею і дорожнєю угля. Однак дійсною причиною піднесення цін є зменшений довіз аргентинського збіжжя.

Політичні круги в Петербурзі згадують ся, що сі війскові наради відносять ся до воєнного плану, що має на цілі привезти Туреччину до отворення Дарданелів для переїзду російської воєнної флоту.

Російське правительство з хвилею, коли Австро-Угорщина зуміла добути від конституційної Туреччини, овладу Босні і Герцеговини, а тепер забирає італійське правительство Тріполіс в думки, що також Росія мусить щось „дістати“ від Туреччини, а іменно свободний переїзд для своєї воєнної флоту через Дарданелі.

В китайській республіці вже мирно. Юаншікай уважав проте за відповідне приявіти уряд тимчасового президента, зложити присягу на бережене конституції. Під час акту присяги були присутні відпоручники армії, флоту, торговельних кругів, і богато чужинців! Юаншікай, в війсковім однострою, виголосив таку заяву: „Тому, що утворено республіку, треба довершити богато діл. Буду вірно старати ся поселяти розвиткові республіки і усувати лихо абсолютної монархії, буду берегти закони конституції, працювати в хосен краю і змагати до зединення 5 племен, з яких складається наш народ. Коли національний збор виберуть постійного президента, уступлюю. Присягаю ся на китайську республіку“.

Просимо відновити передплату.

НОВИНКИ.

— Календар. В середу: руско-кат.: Касиана преп.; римо-кат.: Катерини. — В четвер: руско-кат.: Евдокії; римо-кат.: Матильди.

— Русофільський „гешефт“. Парламентарний посол, др. Д. Марков, хоч сам бувші

быни національно-політическимъ страстей, въ своего рода національную „Mädchen für alles“, которой без зазрѣнія соѣдѣства пользуются польскія, какъ духовныя, такъ и общественныя сферы для всевозможныхъ промоцийъ ітд.

Але таки найбільше лютує орган о. Сенника і Марушака на український „сверхкатолицизмъ гр. Шешицкаго“. Автор мерзкої статті бачить в нашім католицизмѣ — український „махозизмъ“ ще страшнійший від ченстоховського — католицизм револьвера (!!) і палки (!!).

Щож — Марушаківці лише й думають про... револьвер, палку і „поданні“ в дорозі гр. Бобринського. А скільки у них спрощеної, широї журби о долю віри, хоч би й православної, яку так захвалюють, розказує про се братній орган „Прикарпатської Руси“ — „Галичанин“ (гл. вис.).

— Кандидатури в Жидачівщині. На соймово го посла в жидачівського повіта, якого вибір відбудеться дні 1. цвітня, відмінено доси три кандидатури. З української сторони кандидус о. Остап Ніжанковський, з русофільської др. Гриневецький, а Поляки поставили кандидатуру п. Леопольда Корженевського, віднаємца дібр в Березівцях.

— Відкрите полудневого бігуна. Учені подорожники згідно стверджують далекосяглисть відкриті, довершеною Роальдом Амундзеном. Здогадуються при тім, що й англійський капітан Скот, що також вибрався в подорож до полудневого бігуна, дістася також до него, хоч ще нема певних вістей про се. Також Амундзен не перечить сему і додає, що кватори Скота находилися в 400-милевім віддаленю від його кватори.

Славний дослідник околиць полудневого бігуна англійський поручник Шакleton піддав точній аналізі реляції Амундзена і пришов до пересувідчення, що норвезький дослідник будієво на полудневім бігуні.

Про Амундзена звісно поки що се, що він задумав устроїти в ріжких краях відчуття про свою подорож, а отісля поселитися на якийсь час в своїй вітчині, поки не збере відповідного фонду на нову подорож, сим разом до північного бігуна.

Заслугу свого земляка оцінюю не лише народ, що вже збирає складки в его хосен, але й правительство, яке визначило більшу суму на его подорож. Амундзена засипано прямо телеграмами.

От так, коли ще й на північнім бігуні стане людска нога, звісна буде вже ціла земля. Богато на се треба було віків. В 4. віці перед Христом відкрите Скандинавії (Ultima Thule) було сенсацією, в віці XV. по Христі дісталися люди на полудне ледво до кінчики Доброї Надії. До часів Наполеона лише оден подорожний (Кук) переступив полудні полярне коло. Нині поза подрібними дослідами підбігувових околиць, не має вже людство відто до відкривання на земній кулі. Земля стала ся за мало... Може невдовзі їздити будемо до бігуна на вакаційні прогулки? На бігунах стануть каварні і готелі, уладжені будуть ріжного рода спортивні забави. Чиже се неможливе?

— Найбільше жидівські міста. Після французької статистики представляється число жидів в більших містах світу в отсіх числах: Нью-Йорк 1,062,000, Варшава 250,000, Будапешт 200,000, Відень 146,926, Лондон 144,300, Одеса 148,935, Бруклін 100,000, Берлін 98,893, Лодз 98,571, Чікаго 80,000, Солунь і Філадельфія по 75,000, Париж 70,000, Царгород 65,000, Вільню 64,000, Амстердам 60,000, Ерусалим 53,000, Кишинів 50,235, Минськ 45,000, Львів 44,258, Букурешт 41,000 ітд.

— Арештоване „директора банку“. В останніх дніях арештували львівську поліція Я. Квасіцкого, сина помершого вже львівського вояра. Вже давніше був він звісний поліції в кількох своїх виступах, а передовсім з голосного замаху на свого батька з причини фінансових клопотів. Квасіцким заняла ся від сего вчинку поліція, щоби уникнути скандалу, зроблено его хорим на умі і увільнено. По якімсь часі ціла справа поволі затерла ся, а Кв., маючи документ на безкарність, піднявся фінансового інтересу на більшу скадію. Підробивши собі друки і печатки гіпотечного банку навязав в тій цілі широку переписку в заграничніх банках і іншими фінансовими інституціями. Цілій сей широко обдуманий інтерес не повів ся, бо оден віденський банк, которому видалося підозрілим фахове знане „директора банку“ Квасіцкого,

звернувся з запитом в цій справі до львівської поліції, а та безприволочно уніважнила єго „банкову концесію“, а цілу справу віддали судові.

— Замах божевільного Серафін Ільницький, звісний з замахів на російських послів в Берні швейцарськім і в Парижі, котрий утік недавно з заведення для божевільних в Штайнгоф коло Відня, доконав оноді в заведені для божевільних в Кульпаркові, де віддали єго галицькі власти, револьверового замаху на ординуючого там лікаря д-ра Мікульського. Ільницький стрілив до него три рази і всіма стрілами склічив єго легко в плечі. Д-ра Мік. заосмотрено, єму не грозить ніяка небезпека, а Ільницького розоружено. Як причину замаху подав Ільницький лихе поведене з ним, лихий харч і т. д.

В цій справі почала дирекція заведення енергічні доходження, в цілі викриття, в якій способ набувають умово хорі револьвери. В справі сих доходжень доносять, що під час трусениці найдено у божевільних 11 револьверів; хто їх достарчав, поки що незвісно. Сі неправильні відносини в заведені приписують з одної сторони переповненню, а з другої сторони сему, що до заведення відсилають дуже часто всіляких злочинців, котрі лише удають умово хорі.

— Золото з зеліза. До новинка, яку подалими вчера про сю справу, годить ся навести близьші подробиці за парижським „Journalом“: В домі при улиці Грамонт (в Парижі) мешкає чоловік, що голосить про свій винахід витворювання золота з зеліза. Я бачив ся — пише редактор „Journal-u“ — вчера з тим чоловіком і говорив з ним. Називає ся він Берлія. Є се молодий, високий брунет. Займає ся вже від довшого часу виключно хемією. Каже, що видосконалів виріб штучної ванілії і виробляє парфуми. Перед кількома роками пізвав ся він з якими чоловіком, що задачею своєго життя поставив: витворити золото з інших металів. Знане Берлія придало ся его емпіризму і по довших пробах і дослідах виробляють вже оба на спілку золото з зеліза. Ціна сего золота около 500 франків за кільо (ціна золота, добуваного в копальніах доходить 3,000 франків за кільо). Берлія має тепер робітню, в якій виробляє денно 20—30 грам. золота. Він сам заявляє, що його винахід перелякав єго. Тому, що сей винахід страшно облизив біз ціну золота, відніс ся Берлія до всіх правителств, щоби змонополізували єго винахід. Поки що не подав Берлія навіть місця своєї фабрики, бо боїть ся людської відповідності. Цікавий сей чоловік розказує, що він вже в Лондоні в прияві Вільяма Рамзая виробляє плятину з зеліза — тому просить, щоби не ставляти єго в одній мірі з фабрикантом „дорого камін“ Лемоаном.

— Підводна послюбна подорож. Лише американський мільйонер може собі позволити на таку подорож. Така гадка зродила ся в голові полковника Флемінгіга, котрий має небавом звінчані ся з дочкою фабриканта скла в Чікаго, місс Едіт Гльовер. Побудоване такого підводного судна коштує мільйон доларів, а его обем виносить 600 бочок. Крім пари молодих удається ся в ту подорож 5 запрошених осіб, лікар і служба. На сім судні міститься ся салон, їдальні на 8 осіб, кабінет до куреня, бібліотека, лазничка, гардероба, чотири гостинні комнати та спальні молодих. Молода подруга буде могла там грati на фортепіано, скрипці і на арфі. Зараджено всікі середники обережності, щоби послюбна подорож не скінчилася ся на дні океану.

— Хто уживав товарів з маркою Р. Т. П., призначає ся до піднесення поваги Товариства і піднімає жертву фабриканта на рідну школу.

— Арештоване „патріота“. Тутешні поліції арештували оноді якогось Ст. Мартвісова, котрий зайдовши одного разу до льокалію това „Szkoła ludow“ а заосмотривши ся впновновласть до збирання складок на пілі сего това, ходив по домах і збирал датки на... свої цілі.

— Їжак а отруй. „Przegląd weterynarski“ пише: Від непамятних часів удержує ся у множині вародів пересувідчене, що їжак переносять без шкоди для здоровля і житя укусені їдовитих змій, а пересувідчене ся, як то часто буває, випередило висліди наукових дослідів, які зачато аж в останніх часах. Два французькі лікарі Thyssalix і Beijrad пересувідчили ся, що до убитого їжака, що важить 445 грамів, треба 20 мілі-грамів сухої змійної їди, а що такої скілько-

сти не має змія в обох своїх железах, а до сего за одним укусенем не виділяє з себе всеї їди, проте легко зрозуміти, що укусене змія не може бути для їжака небезпечне. Вкінці змія може лише раз укусити молодого їжака, бо старий не лише не дасть ся укусити, але як сильніший їдає змію цілу, а сама її ѯди не шкодить їжакові. — В останніх часах дрезденський лікар, др. Ітрубель, розслідував ділане на їжака їди заразливих хорів, як дифтерії і інших. Показалося, що до убитя їжака потреба дуже великої скількості їди дифтерії, а що до інших, то їжак відстержал таку дозу, яка вистарчила би до убиття 8.000 людей! На звичайні отруї, як на пр. морфін і стрихніну из її їжак відпорний, як інші звіріта і чоловік. Виймком є циавкал, котрого доза потрібна до убитя їжака мусить бути дуже велика.

— Трагедія в цирку. В цирку Сідолього, що продукує ся тепер в місточку Дельніче недалеко Реки лучила ся перед кількома днями страшна подія, яку спричинила любовна афера. Два циркові руховики Краммер і Канн виконували на трапезі карколомні штуки. Сестра Краммера, котра полюбила Канна, із зависті, що Канн влюбив ся в єї сестрі, постановила доконати мести. В хвилі, коли оба руховики нахилялися ся на трапезі високо в горі, зависна дівчина Краммер звільнила лінчу, котра придернувала трапезу, а оба руховики упали в долину і погибли на місці.

— Хто марнє неужитки, замість зложити їх на Р. Т. П., марнє загальне добро.

— Страшне весілля. З Петербурга доносять Недалеко Кологріву (костромська губ.) ціла весільна дружина, зложена з 13 осіб замерзла під час спіжніх заметій.

— Кроваві іменини. В мешканю Фр. Цвайока на Пасіках личаківських відбула ся вночі з суботи на неділю весела забава з нагоди іменин дочки господаря дому. Під час забави повстала нагло суперечка, в часі котрої М. Вебер, що був вже п'яний, добув револьвера і почав стріляти. Одна куля склічила жінку господара в груди, а друга єї дочку Марию в руку. Покаліченими заняла ся ратункова по-готова, а виновником поліція.

— Рада шкіл: Вол. Хромовську в Прокуратії, Ант. Білого в Серединцях, Ал. Олесневича в Мохачці гор., Гр. Бучинського в Узині, Дм. Галабурду в Волківцях коло Звенигороду, Е. Лявінківну в Волчій дол., Ф. Крупську в Прелуках.

Кр. Рада шк. перенесла Л. Зальцманівну учительку 3-кл. шк. в Варяжі на рівнорядну посаду до 4-кл. шк. в Гологорах, Мик. Петрова управителя 2-кл. шк. в Гаях на рівнорядну посаду до 4-кл. шк. в Гаях, Ол. Красніцку, учительку 2-кл. шк. в Шилові на рівнорядну посаду до 2-кл. шк. в Крехівцях, К. Гусаковську учит. 1-кл. шк. в Лодині новій, на посаду учит. до 2-кл. шк. в Розворянах, А. Гасківну учит. 1-кл. шк. в Провалі на посаду учит. до 2-кл. шк. в Дорошові вел., Вас. Вільчинського учит. 1-кл. шк. в Городниці на посаду учит. до 2-кл. шк. в Глещавій, М. Кіршавівну учит. 1-кл. шк. в Бордулях на рівнорядну посаду до шк. в Висоцьку.

— Перенесення і іменовання. „Wien. Ztg“ оголосує: Міністер судівництва переніс заст. прокур. державного д-ра Жигм. Голобута в Чорткова до Тернополя; іменував заст. прок. держ. судів Сид. Коцчинського в Чорткові, Жигм. Павліковського у Лялові і Вл. Кучинського в Городку Ягайл. для Станіславова.

Посмертні + оповістки.

— О. Володимир Озаркевич, радник Епископа, консист. і парох в Березові, становіславівської епархії, щирий патріот-Українець, упокоївся в неділю дня 10. с. м., проживши 57. літ. Вже в духовній семінарі, що стояла тоді під московільською управою, покійник вазнав прикрай, бо був два рази за свій народовецький патріотизм з неї прогнаний. Покійник поглишив в своїм селі гарну читальню „Пресвіті“, касу Райфайзена і т. д. Тепер носився з ріжними плянами діяльності на економічній основі, однак несподівана смерть перевігла пасмо єго найкрасіших намірів. Наша часопись втратила в покійнім довголітнього приклонника і совісного передплатника. В. е. п.!

— Семен Семетюк, студ. I. року богословія в Станіславові, упокоївся 8. с. м. по тяжкій грудній недузі в домі своїх родичів в Балинцях. В. е. п.

Телеграми

з дня 12. березня.

Відень. (ТКБ). „Wien. Ztg.“ оголосує закон з дня 7. с. м. о чеканеню двокоронівок і нової серії однокоронівок. Також оголосує урядовий днівник закон уповновласничаючий оба правителства до заключення ддаткового укладу в справі чеканення сих монет.

Будапешт. В політичних кругах не приважують ніякої ваги до четвергових послухань предсідників обох палат у цісаря, бо такі послухання по димісії прем'єра є традиційним звичаєм.

Будапешт. (ТКБ). Уг. бюро кор. заперечує чутку, начеби хорватський бан подав ся до димісії.

Петербург. (Пет. Аг. тел.). Російського амбасадора в Царгороді Чарикова відкликано з дотеперішнього становища і іменовано сенатором.</

НАУКОВИЙ ФЕЙЛТОН.

Др. Володимир Геринович.

Нарис до землемісї угорської України.

(Дальше).

В горівці шукає розради, спокою. Она вілює його з давного настрою душі, приводить в стан нестяги, в якім може уже все стати ся. Нема тут уже розстрою, нема причини, задля якої дивив би ся наш селянин „вовком“. Горівка вивела його з рівноваги, горівка була піонером „культури“, в темні, забиті „людьми і Богом — забуті“ — сторони.

От чому наш селянин пе, а пе до безтіями, бо мусить пити. І пити доти, доки ще грає в його душі одна ария, питома тій величній природі, серед якої він зжив ся...

А що зрушить його з того положення, хто покличе його до борби з чужою „культурою“, що накладає руку на його народність та ествовання?

Хто освідомить зжитого з гірскою природою мужика, що стан, в якім він нині находить ся, трохи старосвітський на ХХ. столітті, хто потягне його з гір у долі та насталий грудь відпорності?

Лише той, якого видасть населенець тих гір, лиш син його і любимець!

Угорська Україна не мала до нині такої...

Не мала Котляревського, Шашкевича, Федьковича...

Питанє одно: Чи буде мати?
А друге: Чи не буде за пізно?
Мадярщена іде так скоро ходою, що за кілька десятирічок готово буде дійсно за пізно. Бо і Мадяри в тім напрямі великі майстри, яких пошукали! Знали, де ударити, аби прибити усе те, що держать наших братів при їх народності. I ударили...

Ударили в церкви і школу та зробили з них огніща Мадярщена. А урядили ся при тім так мудро, що ліпше би ніхто не відумав.

Мадярщена почали від школи при помочи учителів відданих політиці мадярщена. А що значить школа, се розуміємо добре. Як виховала она молодіж, така буде і суспільність.

Тут кузня будучини народу, тут підстава і початок зросту або упадку. Тут росте або карловатіє народна сила.

Галицька Україна зрозуміла вагу школи і боре ся під єї кличем о краси будучину; складає на неї щедрі жертви радо, хотій з кривдою для себе, бо знає вартість покоління, яке вийде з національної школи. А хто постарає ся о неї, се съвідомий дороги, якою повинно народне життя...

В той бік ударили Мадяри, нагинати почали на своє нашу молодіж і виховали її легіони народних відступників. Окружили овіюючи учительство, а за винароджене поставили ціну. Учителям в закутинах північної Угорщини, заселеної руским живлом діє ся добре. Фіванська сторона їх забезпечена, будучина певна. Одно лише услівів ставляє ся до них: виховувати відступників.

А списали ся добре; виховали таких ворогів власного народу, які соромлять ся рідного слова. Вихованці гідні своїх учителів.

З такої школи вийшло наше съвіщенство на Угорщині, се вузкоглядне, бездушне съвіщенство, яке уживає виключно мадярського язика, поза Угорщиною не бачить съвіта, додіє орудіє в руках шовіністичного, угорського правителства. А се рівно ж постарає ся о зedданні съвіщенства для себе на завсіді. З огляду економічного забезпечило їх добре, бо знає, що за добре услуги треба добре платити. Мадяри певні їх вірності і вірять їм, наче собі самим. I можуть їм вірити...

Сі одинокі інтелігенти, котрим національний завепад відомий, що знають, куди заведе така політика, не виповідають слова протесту тоді, коли ішов утиск за утиском, коли змадярщено церкву і школу. С і такі, що за найлекший закид та натяк на їх байдужність попадають в дике зворушення.

Про одного такого „Мадярона“ оповідає мені заслугуюча на віру особа, що сей відважить ся виняти бровнінг і забити того, котрій би ставув проти політити мадярських загорільців...

А мають чим тішити та Мадяри. Гарний приховок...

Куда лиш підеш, усюда однако.

Церковці маленькі, ще з добрих часів, а за то гарні, парохіальні будинки..

Певна анальгія до сіл галицьких русофілів...

А духовні семінарі? I они такі самі. Тут ще більший нагляд правителства; тому не

треба дивувати ся, як руский съвіщеник ледви з великим трудом розмовить ся по руски.. Богослов і того не знає...

В останніх часах дав ся чути певний голос розпуки. Кличуть наші брати о ратунок на церковнім полі; а кличуєть не свого князя Церкви, а нашого галицького митрополита графа Шептицького. Чи зможе наш митрополит вдавати ся в сі справи, та чи се мало би успіх — не знати.

В кождім разі і сей голос належить повітити та тішити ся і тим, хотій слабим знаком жити угорських Українців.

Важну функцію около морального, а по-декуди і національного піднесення сповняли для угорських Русинів наші Василини в Гощові. Множество наших закарпатських братів приходило сюди кілька разів до року. Пізнали їх було легко та розріжнити від галицьких прочан по одежі. Широченні штани милили твоє око. Здалека глядачи, мавесь вражене, що се жінки.

Кожного відпусту було їх що найменше по кількасот. Тягнули їх тут проповіді, базар, музика органів, яка тут утримала ся в церкві і вкінці та навичка відвідувати съвіті місця, що у нашого народа так дуже розповсюдена. Через ті проши передіставали ся на той бік наші молитвенники та інші видання Ч. Св. В. В. О скілько правдиві інформації людей, яких я о те питав ся, прорідли в найновіших часах ряди прочан з угорської Русі.

(Конець буде).

Оповіщене.

Надзираюча Рада „Народної Гостинниці“ стоваришена зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові, скликуючи на підставі § 39. статута XIII. Загальні Збори стоваришена, що відбудуться ся для 16. и. ст. марта 1912 о год. 5. по полуздні в власнім домі з отсим предметом нарад:

1. Відчитане протоколу з послідних загальних Зборів стоваришена.

2. Звіт в діяльності за тринацятій рік адміністраційний (1911) з маєтковим біляном.

3. Звіт Контрольної комісії.

4. Предложение Надзираючої Ради в справі поділу чистого зиску.

5. Вибір двох членів Надзираючої Ради.

6. Вибір трох членів Контрольної Ко-місії.

7. Означение марки президенційної для членів Ради Надзираючої.

8. Внески і інтерпелляції членів.

Право участі в Загальних Зборах мають члени і стоваришена, котрі що найменше один удаї в цілості уплатили (§ 7. статута). За легітимацію служить уділова книжочка. На Загальних Зборах беруть участь члени особисто; праві особи заступають їх законні представителі (§ 42. статута).

Маєтковий білянс за 1911. рік є виложений в льюках стоваришена, де члени можуть его переглядати.

За Надзираючу Раду „Народної Гостинниці“ стоваришена зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові:

Василь Нагірний Др. Ярослав Олесницький член Ради.

Звичайні загальні збори Тов-а „Руска Бесіда“ у Львові Ринок ч. 10

відбудуться по мисли § 20. статутів в суботу дня 23. марта 1912 точно о годині 6. вечором з отсим порядком дневним: 1) Відчитане про-токолу. 2) Звіт уступаючого Відбулу. 3) Вибір нового Відбулу. 4) Внесення членів. — О як най-численніші участь ВП. Павів Членів просить Відбул Товариства „Руска Бесіда“ у Львові.

Першорядна ПІСАНЯ
ШКОЛА на **МАШИНІ**
Жорберт Ерліх Львів, площа Смольни 4.
Склад машин до писання і американських уладжень бюро-вих.

Вже час
Замовляти в
Народній Торговлі
Природні Літургічні
ВИНА

Австрійські по 96 К за гект. franco Львів
Герцеговинські по 110 К " " "
Гегельські по 120 К " " "
Самороднери по 132 К " " "
Самороднери (Special) по 160 К за гект.

При замовленнях низше гект. ціна висша і то: при замовленнях від 50 до 100 літрів о 4 сот. на літрі, а при замовленнях низше 50 літрів о 8 сот. на літрі.

Бочки, вислані franco до „Магазину Нар. Торг. Страй“ приймаємо до двох місяців на-вад по ціні нечисленій. (8—15)

Тисячі ПРИЗНАНЬ до перегляду.

до
АМЕРИКИ
КАНАДИ
найліпше перевозить
Лінія Кунарда
у ЛЬВОВІ ул. Городецька 99.

Ціна переправи кораблем 220 корон за дорослі особи разом з поголовним податком, а 120 К за діти понищше 12 літ з погол. подат.

Уважайте на ч. 99.

ВІДІЗД З ПОРТИВІ:
Саксонія з Триесту 17. марта.
Ультонія з Реки 13. цвітня.
З ЛІВЕРПОЛОУ:
Найскоріші і найвеличавіші пароходи на съвіті:
Люзітанія, дня, 30/3, 27/4, 18/5.
Мавританія, 23/3, 13/4, 11/5, 1/6 1912.

А списали ся добре; виховали таких ворогів власного народу, які соромлять ся рідного слова. Вихованці гідні своїх учителів.

З такої школи вийшло наше съвіщенство на Угорщині, се вузкоглядне, бездушне съвіщенство, яке уживає виключно мадярського язика, поза Угорщиною не бачить съвіта, додіє орудіє в руках шовіністичного, угорського правителства. А се рівно ж постарає ся о зedданні съвіщенства для себе на завсіді. З огляду економічного забезпечило їх добре, бо знає, що за добре услуги треба добре платити. Мадяри певні їх вірності і вірять їм, наче собі самим. I можуть їм вірити...

Сі одинокі інтелігенти, котрим національний завепад відомий, що знають, куди заведе така політика, не виповідають слова протесту тоді, коли ішов утиск за утиском, коли змадярщено церкву і школу. С і такі, що за найлекший закид та натяк на їх байдужність попадають в дике зворушення.

Про одного такого „Мадярона“ оповідає мені заслугуюча на віру особа, що сей відважить ся виняти бровнінг і забити того, котрій би ставув проти політити мадярських загорільців...

А мають чим тішити та Мадяри. Гарний приховок...

Куда лиш підеш, усюда однако.

Церковці маленькі, ще з добрих часів, а за то гарні, парохіальні будинки..

Певна анальгія до сіл галицьких русофілів...

А духовні семінарі? I они такі самі. Тут ще більший нагляд правителства; тому не

!!! Купуйте !!!

одобреній Радою шкільною краєвою і від-даній накладом „Видавництва Чина св. Василия В.“ в Жовкві підручник д-ра Богдана Барвінського п. з. „Оловіданя з рідної історії“.

Підручник обнимає 190 сторін тексту XXXVI сторін ілюстрацій (числом 53) на кровіві папері з 2 макки. В гарній полотняній оправі коштує всего 2 K 20 c.

Сей підручник в першім підручнику рідної історії для руских середніх шкіл і дає шкільний молодежі вперві повний образ нашої бувальщини. Писаний так, що надає ся не лише для учнів і висших клясів, для руских виділових шкіл, для семінарій і ліцеїв в та до кваліфікаційних іспитів на народних і виділових учителів.

Надає ся від науки в дівочих та хлопічих бурсах і інститутах, а і звід своєї приступності також для наших читалень, для селян і міщан. З хісом може повчити ся з него нашої історії й **кождий освічений Русин**, що не має часу розчитувати ся в обсмистих книжках.

У Львові набувати можна в „Книгарні Наук. Товариства ім Шевченка“, Ринок 10.

Подвійний хосен!

Хто набуває в „Торговельно-промисловім Союзі“ ул. св. Антонія ч. 1. Вишивані сорочки від 12—20 K, краватки 250 K, ручники 8—K